

Universiteit
Leiden
The Netherlands

The English political broadside ballad in the second half of the Seventeenth Century

Pronk, L.L.C.

Citation

Pronk, L. L. C. (2008, September 18). *The English political broadside ballad in the second half of the Seventeenth Century*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/13303>

Version: Corrected Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/13303>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Samenvatting

Summary in Dutch

HET ENGELSE POLITIEKE LIEDBLAD IN DE TWEDE HELFT VAN DE ZEVENTIENDE EEUW

Een van de populairste vormen van gedrukte literatuur in het zeventiende-eeuwse Engeland was het liedblad. Liedbladen waren bladen die aan een zijde werden bedrukt met een lied en vaak voorzien werden van houtsneden. De liedbladen waren zo goedkoop dat ze voor grote delen van de samenleving betaalbaar waren en omdat ze ook op straat en in openbare gelegenheden gezongen werden, bereikten ze zelfs de ongeletterden. Dit betekent echter niet dat het liedblad de literatuur voor de armen was. De bladen werden evengoed gekocht door personen uit hogere lagen van de bevolking, zoals blijkt uit het feit dat enkele grote liedbladverzamelingen door Samuel Pepys en Anthony Wood bijeengebracht zijn. Het aantal liedbladen dat gedrukt werd was enorm. Precieze aantallen zijn niet met zekerheid te geven en vele bladen zijn niet bewaard gebleven, maar de aantallen moeten in de duizenden gelopen hebben. Het feit dat de liedbladen door mensen uit alle lagen van de bevolking gekocht werden en dat deze liederen in zulke grote aantallen circuleerden, betekent dat deze vorm van literatuur een relatief belangrijke plaats innam in de samenleving. Onderzoek naar het liedblad is daarom van belang voor een goed begrip van de zeventiende-eeuwse Engelse samenleving op cultureel en literair vlak.

Dit proefschrift is met name gericht op de zogenaamde politieke liedbladen. De politieke gebeurtenissen in binnen- en buitenland vormden een populair onderwerp van liedbladen. In dit proefschrift wordt onderzocht op welke manier politieke gebeurtenissen in de liederen werden behandeld. Er wordt niet alleen gekeken naar de teksten van de liederen maar ook naar de keuze van de melodieën en naar de rol van de illustraties. Bovendien wordt het onderscheid tussen politieke en niet-politieke liedbladen, dat in studies over deze zeventiende-eeuwse vorm van volksliteratuur vaak gemaakt wordt, ter discussie gesteld.

Bij het schrijven van hun liederen lijken de – meestal anonieme – dichters ervan uit te zijn gegaan dat hun publiek zeer goed bekend was met de liedliteratuur uit de zeventiende eeuw. De liedbladen bevatten vele verwijzingen naar de teksten, thema's, titels en melodieën van eerder verschenen liederen, bijvoorbeeld door middel van imitatie, parodie of het gebruik van dezelfde melodie. De liederen waren contrafacta. Dat wil zeggen dat ze op bestaande melodieën werden geschreven. Deze melodieën waren niet simpelweg willekeurig gekozen wijsjes die geheel ten dienste stonden van de tekst en zelf geen enkele invloed op de betekenis daarvan hadden. Integendeel, de hergebruikte melodieën riepen vaak associaties op met de onderwerpen of personen uit liederen waar ze eerder voor waren

gebruikt. Ze konden op die manier de boodschap van de nieuwe politieke liederen waarvoor ze gebruikt werden beïnvloeden. Ook de titels van de melodieën – en de ontwikkelingen van bepaalde melodietitels in de loop der tijd – laten zien dat de melodie onderdeel kon zijn van de boodschap van het lied.

De illustraties op de liedbladen konden eveneens de boodschap van een lied beïnvloeden. Hoewel de houtsneden in veel gevallen niet meer dan een algemene illustratie van het thema van het lied vormen, zijn er ook gevallen waarin de houtsnede van grote invloed moet zijn geweest op de interpretatie van een liedblad. Veel houtsneden waren afbeeldingen van algemene figuren, zoals een koning of een edelman, die weinig invloed gehad zullen hebben op de interpretatie van het lied en alleen in algemene zin het onderwerp ervan aangaven. Er waren echter ook houtsneden die wel degelijk van invloed zullen zijn geweest op de boodschap van het lied. Zo waren er houtsneden met symbolische voorstellingen die een lied in een bepaalde context konden plaatsen. Daarnaast werden er ook illustraties van herkenbare figuren, zoals Charles I en zijn vrouw, gebruikt als plaatjes op de liedbladen. Deze konden de interpretatie van het liedblad beïnvloeden vanwege de associaties die deze figuren oproepen, hoewel het er ook op lijkt dat niet altijd van de kopers van de liedbladen verwacht werd dat ze specifieke individuen herkenden.

Afgezien van de liederen waarin expliciet een politieke gebeurtenis, beweging of figuur beschreven (of bespot) werd, waren er ook liederen waarin op indirecte – maar niet noodzakelijkerwijs minder krachtige – wijze de Engelse politiek uit de tweede helft van de zeventiende eeuw behandeld of becommentarieerd werd. Ook voor deze liederen geldt dat door middel van verwijzingen naar teksten, thema's of titels van andere liederen, door hergebruik van bepaalde melodieën of door de keuze van de houtsneden de interpretatie van de tekst aanzienlijk beïnvloed kon worden.

In dit proefschrift wordt aangetoond dat de liedbladen uit de tweede helft van de zeventiende eeuw een zeer populaire, wijdverbreide vorm van literatuur zijn, waarin constant geput wordt uit en verwezen wordt naar eerdere liederen. De schrijvers van deze liederen, de drukkers, de houtsnijders, de uitgevers, de kopers en de zangers waren zo goed bekend met thema's, titels, melodieën en illustraties hiervan dat verwijzingen naar eerdere liederen een wezenlijk onderdeel konden worden van de liedbladliteratuur. Vanwege de grote bekendheid met – en belangstelling voor – liedbladen bij mensen uit alle lagen van de bevolking is een begrip van de manier waarop deze vorm van literatuur functioneerde belangrijk voor het verkrijgen van inzicht in de Engelse cultuur van de zeventiende eeuw.

